

Кульчицький В.С.
магістр кафедри АФМ ІАПО
Карковська В.Я.
к.е.н., доцент каф. АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська Політехніка»

ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ МАСШТАБІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

З боку економічної злочинності в Україні створюється реальна загроза безпеці держави. Криміналізованими й «тінізованими» є, в прямому значенні, всі сфери економіки, а найменш захищеним від злочинних посягань залишається паливно-енергетичний комплекс. У процесі приватизації неабиякими є випадки відмивання «брудних грошей». Пакети акцій привабливих підприємств скуповуються через офшорні компанії. Взаємозаліки між підприємствами досягають майже чверті доходної частини бюджету, і водночас, недоїмка за платежами до бюджету України зросла до 14 млрд. грн. На економічну галузь припадає кожний восьмий з усіх учинених правопорушень, але у жодній із сфер економічної діяльності немає системного логічно завершеного законодавчого забезпечення [2].

Одним і з перших кроків у реалізації комплексних заходів щодо обмеження сфери тіньової економіки (який, між іншим, відповідає вимогам Європейської Конвенції «Про відмивання, пошук, арешт і конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» від 17 грудня 1997 року) логічно вважати Указ Президента «Про заходи щодо легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено податки» (від 31 березня 2000 року). Але варто зазначити під цей Указ не підпадають юридичні особи, хоча, як було зазначено, потужні промислово-фінансові структури, не привертаючи до себе увагу, з боку охоронців закону, можуть абсолютно легально здійснювати операції з «тіньовим підтекстом». Як показують результати соціологічних опитувань, підприємці вважають, що повідомляти владі про всі фінансові подробиці свого підприємства, за умов нестабільного законодавства, дуже небезпечно. Таким чином, в кращому випадку легалізація прихованих доходів у вигляді податкової амністії принесе бюджетові кілька сотень мільйонів гривень.

Українські підприємці (як юридичні, так і фізичні особи), виховані в умовах жорсткої командно-адміністративної системи, швидко пристосовуються до мінливості українського законодавства та завжди мають певні варіанти відходу «в тінь».

Вихід підприємницьких структур з тіньового сектора, реальна стабілізація вітчизняної економіки, є можливими лише за умови забезпечення політичної та законодавчої стабільності в Україні. На думку багатьох науковців цього питання, саме ці фактори спричиняють невпевненість підприємницьких структур у доцільності легальної діяльності у межах державного ринку, «заганяючи» капітали «в тінь» або за кордон.

Певні сподівання підприємницьких кіл на вирішення цих проблем пов'язуються з успішним здійсненням в Україні адміністративної реформи. Звичайно, кількісне скорочення апарату управління і контролюючих органів значно знижує перешкоди на шляху його розвитку, спростить систему реєстрації суб'єктів господарювання та адміністративний нагляд за бізнесом. Черговим кроком у створенні в Україні сталого середовища для забезпечення прозорих ринкових відносин має стати правова реформа. Усунення колізійних норм у чинному законодавстві, приведення чинних процесуальних законодавчих актів і підзаконних норм у відповідність сучасним вимогам розвитку суспільства – потреба нашого часу. Правова реформа в Україні передбачає також відхід від посилення контрольних і фіскальних функцій держави, напрацювання законодавчої бази, здатної забезпечити вільний демократичний розвиток правового суспільства. Лише за таких обставин детінізація вітчизняної економіки, а український ринок працюватиме ефективно. В результаті цього створюватимуться нові робочі місця та зростатиме частка іноземних інвестицій. У такий спосіб, ліквідація тіньового сектора, за рахунок демократичних перетворень у суспільстві та

подальшого розвитку ринкових відносин, є для України єдиним шляхом і запорукою рівноправного входження нашої держави і до ЄС.

Зрозуміло, що жодні морально-патріотичні заклики не в змозі запобігти поширенню тіньової економіки. Тому це явище навряд чи колись буде викоренене повністю [1, с. 104]. Панування «тіні» в економіці держави створює негативний імідж нашої держави в середовищі світового співтовариства.

Не відповідна податкова політика спричиняє неспроможність держави виконувати ефективно свої функції щодо соціально-економічного захисту найбільш вразливих верств населення та викликає соціальне напруження. Тобто, майбутнє України залежить від того, чи вдасться органам влади, діючими цивілізованими методами повернути хоча б найменш криміногенну частину тіньової економіки в русло нормального розвитку. В іншому випадку, попередження про можливість «латиноамериканського» чи «африканського» шляху розвитку України є реальністю [3].

Варто вказати, що учасники «тіньової» економіки не можуть і не бажають легалізувати свою діяльність, щоб у кінцевому випадку не потрапити у своєрідну економічну пастку.

Для припинення окремих тіньових схем і обмеження тіньової економіки варто запропонувати такі методи[4]: формування спеціального реєстру та загального переліку декларацій із заявленими до відшкодування сумами ПДВ, які є сумнівними. Ця інформація має передаватися від підрозділів оподаткування юридичних осіб до підрозділів обробки та ведення податкової звітності; ввести систему регресивно-прогресивного оподаткування, що збільшується від зменшення бази оподаткування і, навпаки, знижується, якщо результати роботи підвищуються. За таких умов легалізація доходів буде супроводжуватися наповненням бюджету.

1. Жаліла Я.А. *Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналітична доповідь* / Я.А. Жаліла, Т.А. Тищук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов. - К. : НІСД, 2011. – 96 с.

2. Краус Н.М. *Класифікаційні аспекти взаємодії легального та нелегального секторів економіки* / Н.М. Краус // *Науковий вісник Полтавського університету 36 споживчої кооперації України: Серія: Економічні науки.* – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – № 1 (32). – С. 29 – 33

3. *Особливості існування тіньової економіки в Україні: [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-566-2.html>.

4. *"Тіньова" економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження: Верховна рада України / За ред. В.О. Мандибури.* - К.: Парламент, 2012.– С. 103-105.

Маліброда С.Б.
студент гр. МА-41
Максимчук Я.С.
к.е.н., ст. викладач

Національний університет «Львівська політехніка»

BITCOIN ТА BLOCKCHAIN: ПЕРСПЕКТИВИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

У недалекому 2008 р. було оголошено концепцію нової електронної валюти, що отримала назву Bitcoin та невдовзі здійснила своєрідну революцію в сфері електронних платежів та дала назву новому виду електронних валют – криптовалюта. Особливою дану електронну валюту робить технологія Blockchain, яка робить можливими переваги, пов'язані з використання Bitcoin, а саме децентралізація анонімність та неможливість зламу чи підробки.